

ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน

THE BUSINESS AND INVESTMENT WITH MUSLIM IN ASAEN

นิพล แสงศรี
Nipon Saengsri

หลักสูตรศิลปศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาสหวิทยาการอิสลาม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา

บทคัดย่อ

บทความวิจัยเรื่อง ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน เป็นส่วนหนึ่งของงานวิจัยเชิงพรรณนาเรื่อง ระบบการเงินอิสลามในอาเซียน ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน โดยรวบรวมข้อมูลจากคัมภีร์อัลกุรอาน อัลหะดีษ เอกสารที่เกี่ยวข้องในชั้นปฐมภูมิ ขั้นทุติยภูมิ และขั้นตติยภูมิ ตรวจสอบวิเคราะห์ข้อมูล ตีความหลักฐานอย่างมีระเบียบ สังเคราะห์ และจัดแบ่งข้อมูลออกเป็นหมวดหมู่ หัวข้อใหญ่ หัวข้อย่อย

ผลการวิจัยพบว่า ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน อยู่ภายใต้แนวทางศาสนาอิสลาม (กฎชะรีอะฮ์) โดยแหล่งที่มาของกฎหมายอิสลามที่สำคัญได้แก่ อัลกุรอาน (Al-Quran) อัซซุนนะฮ์ (Al-Sunnah) อัลอิญญ์ติฮาด (Al-Ijtihad) และอัลกีياس (Al-Qiyas) โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน ส่วนใหญ่จะยึดถือแนวทางปฏิบัติของสำนักนิติศาสตร์อัชชาฟีอีเยฮ์ ซึ่งทำให้การทำธุรกิจและลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน แตกต่างจากการทำธุรกิจและลงทุนทั่วไปในหลายประการ เพราะมีข้อห้าม ได้แก่ ดอกเบี้ย (Al-Riba) ความเสี่ยง (Al-Khatar) การพนัน (Al-Qimar) ความผิดฉ้อฉล (Al-Gharar) และการประกอบธุรกิจหรือการลงทุนที่ศาสนาห้าม (Haram Bussiness) ขณะที่การประกอบธุรกิจกับมุสลิมในอาเซียนสามารถกระทำได้หลายช่องทาง เช่น การซื้อขายด้วยเงินสด การซื้อขายด้วยการผ่อนชำระ และการเช่าซื้อ เช่นเดียวกับการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนสามารถกระทำได้หลายรูปแบบ เช่น มุชาระกะฮ์ มุฎอเราะบะฮ์ และมรอบะฮะฮ์

ABSTRACT

Research article of the business and investment with Muslim in Asean is a descriptive research on the Islamic finance system in Asean was a study on the business and investment with Muslim in Asean, Collecting from al-Qur'ān, al-Hadith and other miscellaneous documents included primary source, secondary source and tertiary source, achieved, interpretive precedence, historical analysis and divided into several subjects.

The research found that The business and investment with Muslim in Asean was under the tenets of Islam (Shari'ah Law), The sources of Islamic law are: al-Quran, al-Sunnah, al-Ijtihad and al-Qiyas, Especially the business and investment with Muslim in Asean will perform majority upheld the practice of the court of Shafe'ay law, Which makes the business and investment with Muslim in Asean differs from the general business and investments in several respects; including interest (Al-Riba), risk (Al-Khatar), gambling (Al-Qimar) fluctuations (Al-Gharar) and business or investment ban religion, While business with Muslim in Asean can carry several channels; cash trading, Installment sales, leasing to purchase and investment with Muslim in Asean can carry many forms; Musharakah, Mudharabah and Murabahah.

คำสำคัญ

ธุรกิจ ลงทุน มุสลิม และอาเซียน

Keywords

Business, Investment, Muslim, Asean

ความสำคัญของปัญหา

เป็นที่ทราบกันดีว่า มีประชากรมุสลิมราว 1,700 ล้านคนในหลายภูมิภาคทั่วโลก และมีการคาดการณ์ว่าจะถึง 2,000 ล้านคนในปี 2020 ประชากรมุสลิมมีวิถีชีวิตเป็นของตนเอง ไม่ว่าจะเป็นศาสนา ความเชื่อ สังคม เศรษฐกิจ การเมือง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการประกอบธุรกิจและการลงทุนที่อยู่ได้หลักชะรีอะฮ์ ซึ่งทำให้การประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิม มีความแตกต่างจากการทำธุรกิจและการลงทุนทั่วไป Kuwait Finance House Group (2015) สินทรัพย์รวมของระบบการเงินในโลกอิสลาม (Global Islamic Assets) ปลายปี ค.ศ. 2014 มีสินทรัพย์มูลค่ารวมถึง 2.1 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งเป็นการเติบโตเฉลี่ยปีละ 16 % โดยคาดการณ์ว่าในปี ค.ศ. 2020 มูลค่าสินทรัพย์รวมน่าจะมีมูลค่าสูงถึง 6.5 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐ โดยสินทรัพย์มูลค่าประมาณ 1.6 ล้านล้านเหรียญดอลลาร์สหรัฐเป็นสินทรัพย์ในระบบการเงินการธนาคารอิสลาม

โดยส่วนหนึ่งกำลังหมุนเวียนอยู่ในประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ดังนั้นการเปิดประชาคมอาเซียนจะทำให้การประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมกว่า 300 ล้านคนจาก 600 ล้านคนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจอาเซียน แม้สถาบันการเงินและธนาคารพาณิชย์หลายแห่ง พยายามปรับตัวรองรับการขยายตัวของประชาคมอาเซียน หรือพยายามจัดตั้งสถาบันการเงินที่ดำเนินงานอยู่ภายใต้กฎชะรีอะฮ์ เช่น ธนาคารอิสลาม อะมานะฮ์อิสซิง เซ็ตอินเต็กชะรีอะฮ์ สหกรณ์อิสลาม และบริษัทตะกาฟูล แต่ยังคงติดขัดอยู่ในหลายประการ เช่น ระบบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิม ซึ่งทำให้โอกาสที่จะขยายตัวเพิ่มขึ้นหลังเปิดประชาคมอาเซียนลดน้อยลง เมื่อต้องแข่งขันกับประเทศอื่นที่มีศักยภาพทางการเงินที่ได้มาตรฐานสูงกว่า เช่น ประเทศมาเลเซีย หรือจะต้องเผชิญหน้ากับประเทศขนาดใหญ่ที่มีความต้องการสูง เช่น ประเทศอินโดนีเซีย

นอกจากนี้นักธุรกิจ นักลงทุน ผู้ประกอบการ และผู้ที่เกี่ยวข้องในการทำธุรกิจและร่วมลงทุนกับมุสลิมจำนวนไม่น้อย ยังขาดความเข้าใจในวิถีมุสลิมโดยเฉพาะด้านธุรกิจและการลงทุนจนกระทบกับการเตรียมความพร้อมในการสร้างโอกาสเพิ่มขึ้น และการแสวงหาแนวทางในการพัฒนาตลอดจนสนับสนุนการทำธุรกิจและการลงทุนกับประเทศไทย เพื่อให้ประเทศไทยสามารถแข่งขันกับประเทศอื่นได้ หรือทำหน้าที่เป็นตัวกลางในประเทศด้วยกัน และเป็นตัวเชื่อมระหว่างประเทศด้วยทั้งในกลุ่มประเทศมุสลิมในอาเซียน ตลอดจนกลุ่มประเทศอาหรับในตะวันออกกลาง

เหตุผลดังกล่าวทำให้การศึกษาเรื่องธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนเป็นเรื่องราวที่น่าสนใจยิ่ง เพื่อเป็นประโยชน์แก่นักธุรกิจ นักลงทุน ผู้ประกอบการ และที่ผู้สนใจสามารถนำองค์ความรู้และความเข้าใจที่ได้มาส่งเสริมการประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิม

โจทย์วิจัย/ปัญหาวิจัย

ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนนั้นมีแนวทางอย่างไร

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาแนวทางการทำธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยคุณภาพเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. รวบรวมข้อมูลและคัดเลือกหลักฐาน ผู้วิจัยได้ทำการค้นหาและรวบรวมข้อมูลหลักฐานจากอัลกุรอาน อัลหะดีษ และเอกสารที่เกี่ยวข้องทั้งภาษาไทย ภาษาอังกฤษ และภาษาอาหรับ โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 3 ประเภทได้แก่

1.1 แหล่งปฐมภูมิ (Primary Sources) ได้แก่

1) คัมภีร์อัลกุรอาน หมายถึง อัลกุรอานอันเป็นพระดำรัสแห่งอัลลอฮ์ที่ถูกประทานแก่นบีมุฮัมมัดโดยผ่านทางวะฮีย์ (วิวรณ์) ทั้งพระดำรัสและความหมาย โดยมีความหมายครอบคลุมทั้งหลักอะกิดะฮ์ (ความเชื่อ) หลักอิบาดะฮ์ (หลักปฏิบัติ) หลักอัคลาฟ (หลักจริยธรรม) และอื่น ๆ เช่น สุเราะฮ์ อัลอิสรออ อ์รุม อันนิซาอ อัซซุรอ อัลญาซียะฮ์ อัลเกาะศ็อศ อัลมาอิดะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อัลอะรอฟ อัลหุญรอต อัซซุครุฟ และอัลกะฮ์ฟ

2) หนังสืออัลหะดีษ หมายถึง หนังสือที่รวบรวมเกี่ยวกับสิ่งที่พาดพิงถึงนบีมุฮัมมัดในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นคำพูด การกระทำ การยอมรับ และคุณลักษณะทั้งในด้านสรีระและจริยะ ตลอดจนชีวประวัติของท่านทั้งก่อนและหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศาสนทูต เช่น หนังสือ เศาะเฮียะฮ์ อัลบุคอรี๊ มุสลิม อะบูดาวัด อัตติรมิซีย์ อันนะซาอีย์ และอิบนุมาญะฮ์

1.2 แหล่งทุติยภูมิ (Secondary Sources) ได้แก่

1) หนังสือตัฟซีร หมายถึง หนังสือที่มาอธิบายคัมภีร์อัลกุรอานด้วยภาษาอาหรับ ได้แก่ หนังสือ ตัฟซีรอัลมูอัยยิด ตัฟซีรอิบนุกะซีร ตัฟซีรอัลกุรฏีบี ตัฟซีรอัลอะลูซี ตัฟซีรอัลค็อซิม ตัฟซีรอัฎเฆาะลิบะยาน และตัฟซีร ฟิเศาะลาล อัลกุรอาน

2) หนังสืออธิบายอัลหะดีษ หมายถึง หนังสือที่มาอธิบายตัวบทอัลหะดีษ ได้แก่ หนังสือ ฟัตหุ อัลบารีย์ ชัรหุเศาะลียะฮ์อัลบุคอรี๊ ชัรหุเศาะลียะฮ์มุสลิม ชัรหุอันนะบะวีย์ ตุรุษะฟี อัลอะฮ์วัษ ชัรหุญามิอ์ อัตติรมิซีย์ ชัรหุสุนัน อันนะซาอีย์ ของอัชชะยูญีย์ และอัลสินดีย์ เอวาร์ อัลมะอูบูต ชัรหุสุนัน อะบิดาวัฏ และหนังสือ ตะอ์ลิกะฮ์ อัลหาฟิซ อิบน์กัอยยิม อัลญะซี

3) หนังสือและเอกสารต่าง ๆ ที่มีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับทั้งภาษาไทย ภาษาอาหรับ และภาษาอังกฤษ เช่น หนังสือมุเคาะมาต อัลอิกติศอด อัลอิสลามมีย์ หนังสืออัลหะลาละอัลหะรออม ฟิ อัลอิสลาม และหนังสืออันนิศอม อัลอิกติศอด ฟิ อัลอิสลาม

1.3 แหล่งตติยภูมิ (Tertiary Sources) ได้แก่ หนังสือทั่วไปที่ไม่เกี่ยวข้องแต่มีข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการทำวิจัย ทั้งภาษาไทยและภาษาอาหรับ เช่น หนังสือสารานุกรมไทย หนังสือคอมมุสอัลมุฮิต หนังสือลิขานอัลอาหรับ หนังสืออัลมุญญิด ฟิ อัลลัฆะวะ อัลอิสลาม อัลเมาสุอะฮ์ อัลฟิสิกียะฮ์ และหนังสือมูญัหม์ อัลมุศญูอะฮ์ อัลอิกติศอดียะฮ์

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้สืบค้นและรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลหลายแห่งได้แก่ (1) ห้องสมุดศูนย์กลางอิสลามแห่งประเทศไทย กรุงเทพมหานคร (2) หอสมุดกลางหรือสำนักวิทยบริการของมหาวิทยาลัยต่าง ๆ เช่น ห้องสมุดวิทยาลัยอิสลามศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี และหอสมุดกลาง มหาวิทยาลัยรามคำแหง (3) การสืบค้นจากฐานข้อมูลหรือแฟ้มข้อมูลคอมพิวเตอร์ ได้แก่ โปรแกรมอัลกุรอาน Harf Information Technology. (2000). The Holy Qur'an Version 7.01 (CD-Rom). Nasir City. Egypt: Harf Information และโปรแกรม อัลหะดีษ Harf Information Technology. (2000). Hadith Encyclopedia Version 2.1 (CD-Rom). Nasir City. Egypt: Harf Information.

2. วิเคราะห์ข้อมูลและตรวจสอบความน่าเชื่อถือ การรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลหรือหลักฐาน ผู้วิจัยได้ตรวจสอบ วิเคราะห์ และประเมินข้อมูลและหลักฐานที่ได้จากอัลกุรอานและอัลหะดีษที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อวิจัย โดยนำเสนออัลกุรอานก่อนอัลหะดีษ หรือนำเสนออัลหะดีษที่มีสายรายงานถูกต้องและเชื่อถือได้ก่อนอัลหะดีษที่มีสายรายงานอ่อนแอหรือบกพร่อง หากมีอัลหะดีษหลายบทที่เกี่ยวข้องในเรื่องหรือประเด็นเดียวกัน ผู้วิจัยได้นำเสนออัลหะดีษที่มาจากอัลบุคอรี๊ มุสลิม อะบูดาวัฏ อัตติรมิซีย์ อันนะซาอีย์ อิบน์มาญะฮ์ และมุสนัดอะหมัดตามลำดับ

3. การตีความ ผู้วิจัยตีความข้อมูลจากการแปลความหมาย การวิพากษ์วิจารณ์ และการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจใช้วิธี (1) การตีความทางประวัติศาสตร์ในแนวดิ่ง กล่าวคือ การตีความที่ไม่ยึดลำดับเวลาก่อนหลัง แต่ขึ้นอยู่กับประเด็นและปัญหาแต่ละเรื่องเป็นสำคัญ (2) หรือการตีความทางประวัติศาสตร์ในแนวราบ กล่าวคือ ยึดตามลำดับเวลาก่อนหลัง ซึ่งสามารถอธิบายว่าเหตุการณ์นั้นหรือปัญหานั้นเกิดขึ้นได้อย่างไรและเมื่อไร

4. การสังเคราะห์ ผู้วิจัยนำข้อมูลมาวิเคราะห์เนื้อหาตรงประเด็นและกระชับ โดยทำการวิเคราะห์ข้อมูลและชี้ชัดถึงส่วนที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

5. จัดแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูล โดยแบ่งตามประเด็นและหัวข้อของวัตถุประสงค์การวิจัย

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน อยู่ภายใต้บัญญัติอิสลาม หรือกฎชะรีอะฮ์ (Shari'ah Law) ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้การทำธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมนั้นมีความแตกต่างจากการทำธุรกิจและการลงทุนทั่วไปดังนี้

1. พื้นฐานธุรกิจและการลงทุน วางอยู่บนหลักกฎหมายอิสลาม ซึ่งมีเจตนารมณ์เพื่อคุ้มครองมนุษย์ใน 5 ประการหลักได้แก่ ศาสนา ชีวิต สติปัญญา เชื้อสาย และความมั่งคั่ง ทั้งนี้เพื่อสังคมจะสงบปกติสุขโดยรวมจะเกิดความสงบเรียบร้อย (Complete Code of Life) โดยที่มาของกฎหมายอิสลาม (Shari'ah Law) ที่สำคัญได้แก่

1.1 Al-Quran คือ พระดำรัสแห่งอัลลอฮ์ ซึ่งถูกประทานให้นบีมุฮัมมัด ถูกบันทึกในมุศหับ (แผ่นจารึก) ถูกนำมาอ่านด้วยความจงรักภักดี และถูกรายงานด้วยสายรายงานถูกต้อง เชื่อถือได้ (Shalaby, 1986) โดยครอบคลุมทั้งด้านหลักศรัทธาและความเชื่อ หลักปฏิบัติ จริยธรรม ศีลธรรม การศึกษา สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง และวิชาการแขนงต่าง ๆ

1.2 Al-Sunnah หรืออัลหะดีษ คือ คำพูด การกระทำ และการยอมรับของนบีมุฮัมมัดซึ่งมาขยายและอธิบายรายละเอียดบัญญัติศาสนาและหลักคำสอนที่ปรากฏในคัมภีร์อัลกุรอาน โดยแนวทางและแบบอย่างของนบีมุฮัมมัด บางครั้งนักวิชาการจะเรียกว่าอัลสุนนะฮ์ (Al-Siba'ay, 2003) และยักรวมถึงคุณสมบัติในด้านสรีระและจริยะ ตลอดจนชีวประวัติของท่านก่อนได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศาสนทูตและหลังได้รับการแต่งตั้งให้เป็นศาสนทูต

1.3 Al-Ijtihad คือ การวินิจฉัยของนักปราชญ์ในสิ่งที่เกี่ยวข้องกับข้อขัดทางศาสนา หรือกฎหมายอิสลามที่ไม่เคยปรากฏหลักฐานชี้ชัดมาก่อน เพื่อหาข้อยุติและนำไปปฏิบัติ (Rahhal, 2002) ซึ่งการวินิจฉัยดังกล่าวจะต้องดำเนินการภายใต้กรอบของคัมภีร์อัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์

1.4 Al-Qiyas คือ การเทียบหรือการอนุมานหมายถึง การเทียบสิ่งที่ไม่มีความชัดแจ้งกับสิ่งที่มีตัวบท เนื่องจากทั้งสองสิ่งมีสาเหตุของการกำหนดบัญญัติเหมือนกัน (Shalaby, 1986) เช่น การนำเปียร์และวิสกี ซึ่งมีได้ถูกระบุไว้ในคัมภีร์อัลกุรอานและสุนนะฮ์ ไปเทียบกับเหล้าซึ่งถูกระบุไว้ว่าเป็นสิ่งต้องห้ามในคัมภีร์อัลกุรอานและอัลสุนนะฮ์ เพราะทำให้ผู้ดื่มมีอาการมึนเมาหรือเสียสติ ดังนั้นเปียร์ วิสกี และทุกสิ่งที่ทำให้มึนเมาหรือขาดสติก็ย่อมเป็นสิ่งต้องห้าม เพราะมีสาเหตุเหมือนกัน

โดยเฉพาะคำวินิจฉัยที่มีบทบาทต่อการประกอบธุรกิจและการลงทุนทั่วโลกได้แก่ สำนักนิติศาสตร์อัลหะนะฟียะฮ์ (Al-Hanafiyah) สำนักนิติศาสตร์อัลมาลิกียะฮ์ (Al-Malikiyah) สำนักนิติศาสตร์อัสชาฟิอียะฮ์ (Al-Shafe'ayah) และ สำนักนิติศาสตร์อัลหะนาบิลียะฮ์ (Al-Hanabilah) ซึ่งส่งผลต่อรูปแบบการประกอบธุรกิจและการลงทุนในแต่ละภูมิภาคมีความแตกต่างกัน เช่น การซื้อขายแบบอีนะฮ์ การแบ่งชำระแบบตัสกีฏ การให้สินเชื่อแบบตัมวีล และการลงทุนแบบมุชาระกะฮ์

2. ข้อห้ามสำหรับนักธุรกิจและนักลงทุน เนื่องจากรูปแบบการประกอบธุรกิจและการลงทุน อาศัยการกำกับบริหารดูแลอย่างรัดกุมภายใต้กฎหมายชะรีอะฮ์ ดังนั้นการประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมจึงมีข้อห้ามหลายประการได้แก่

2.1 Al-Riba คือ ส่วนเกินที่เกิดจากให้กู้ยืมและซื้อขายแบบขยายเวลาชำระซึ่งเป็นสิ่งต้องห้าม (Al-Zuhaily, 1984) ดังนั้นการทำธุรกิจและการลงทุนทุกประเภทจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับระบบดอกเบี้ย (Excess) หรือคู่สัญญาทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องไม่หวังผลตอบแทนหรือผลประโยชน์ใดๆ ที่งอกเงยขึ้นมาเมื่อวันเวลาผ่านไป โดยดอกเบี้ยมี 2 ชนิดได้แก่ (1) Riba al-Nasiah หมายถึง ดอกเบี้ยที่เกิดจากการขยายเวลา โดยดอกเบี้ยจะเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ตามระยะเวลาผ่อนชำระ ดอกเบี้ยชนิดนี้สามารถพบได้ทั้งระบบการซื้อขายและระบบการกู้ยืมเงินซึ่งพบได้มากในระบบทุนนิยม (2) Riba al-fadhl หมายถึง ดอกเบี้ยที่เพิ่มปริมาณขึ้นจากทรัพย์สินชนิดเดียวกัน หรือดอกเบี้ยที่เกิดจากการทำธุรกิจ การซื้อขาย หรือการแลกเปลี่ยนสิ่งของชนิดเดียวกันแต่มีการเพิ่มปริมาณให้อีกฝ่ายหนึ่งตามข้อตกลง โดยทั้ง 2 ฝ่ายยังไม่ได้แยกจากสถานที่ๆ ตกลงกัน

ดอกเบี้ยแตกต่างจากกำไรหลายประการได้แก่ (1) ดอกเบี้ยคือ ผลกำไรตอบแทนที่เกิดจากการให้เงินกู้หรือสัญญากู้เงิน ส่วนกำไรคือ ผลกำไรตอบแทนที่เกิดจากการค้าและการลงทุน (2) ดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่สามารถกำหนดได้ล่วงหน้า โดยผู้ให้กู้ไม่ต้องแบกรับความเสี่ยงจากผลลัพธ์ที่ผู้กู้นำเงินไปใช้ ส่วนกำไรเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นหลังทำการค้าขายหรือการลงทุนเสร็จสิ้นและมีผลงอกเงย ซึ่งผู้ทำการค้าและผู้ลงทุนต้องแบกรับความเสี่ยงจากการค้าและการลงทุน (3) ดอกเบี้ยเป็นสิ่งที่กำหนดบนเงินต้น (ตัวเงิน) ที่ให้กู้ส่งผลให้ “เงิน” คือ สินค้าในการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้ให้กู้กับผู้กู้ ส่วนกำไรเป็นผลลัพธ์ที่เกิดจากการประกอบการ โดยอาจมีต้นทุนเป็นตัวเงินส่งผลให้เงินคือสื่อในการแลกเปลี่ยนเท่านั้นและไม่ใช่วัตถุสินค้า

2.2 Al-Khatar คือ การลึงเลระหว่างคำว่า มี (ได้) และคำว่า ไม่มี (เสีย) ซึ่งเป็นสาเหตุที่ทำให้กลายเป็นสิ่งถูกห้าม เพราะถือเป็นประเภทหนึ่งของความเสี่ยง แต่เป็นที่รู้จักกันในนามการพนันหรือ Maysir หรือ Qimar (Ibn Qayyim, 1968) ความเสี่ยงดังกล่าวสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ (1) Speculative Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่จะสูญเสียหรือเสียหายพร้อมกับคาดหวังว่าจะได้รับผลประโยชน์ในเวลาเดียวกัน เช่น การลงทุนในโครงการอสังหาริมทรัพย์ (2) Pure Risk หมายถึง ความเสี่ยงที่จะสูญเสียและเสียหายเพียงอย่างเดียว โดยไม่มีโอกาสได้รับผลประโยชน์ เช่น ความเสี่ยงในการผลิตกระเบื้อง ทั้งๆที่รู้ว่ามีโอกาสแตกเสียหาย

2.3 Al-Gharar คือ สิ่งหนึ่งซึ่งผลสุดท้ายของสิ่งนั้นไม่ปรากฏอย่างชัดเจนหรืออาจจะมาจากความไม่แน่นอน ความคลุมเครือ ความไม่รู้ และการหลอกลวงก็ได้ (Al-Sarakhasy, 1985) ดังนั้นธุรกิจที่แอบแฝงไปด้วยความผันผวน “ความไม่ชัดเจน” จึงเป็นสิ่งต้องห้าม และยังรวมถึงการทำธุรกิจและการลงทุนที่มี “ความสลับซับซ้อน” เช่น การซื้อขาย การจำนำ และการจำนองกันเป็นทอด ๆ หรือการทำธุรกิจใน “สิ่งที่ไม่ได้ครอบครองสิทธิ” อย่างถูกต้องตามกฎหมายอิสลาม เช่น การซื้อขายตราสารหนี้ และการใช้ตราสารหนี้เป็นหลักประกันในการกู้ เป็นต้น

2.4 Haram Business คือ การประกอบธุรกิจและการลงทุนที่ขัดกับหลักชะรีอะฮ์ ซึ่งมักเกี่ยวข้องกับสิ่งมีนเมา ยาเสพติด สัตว์ต้องห้าม การแทรกแซง การผูกขาด การกักตุน และธุรกิจที่ส่งเสริมคนกระทำความชั่ว ตลอดจนธุรกิจที่ขัดต่อหลักศีลธรรม หรือธุรกิจที่ทำร้ายคน สังคม และทำลายสิ่งแวดล้อม เช่น การซื้อขายหรือลงทุนเกี่ยวกับสิ่งมีนเมา สิ่งเสพติด ธุรกิจบันเทิงบางประเภท และธุรกิจตัดไม้ทำลายป่า เป็นต้น

ซึ่งสอดคล้องกับการสนับสนุนและอำนวยความสะดวกในการประกอบธุรกิจและการลงทุนที่ขัดต่อหลักชะรีอะฮ์ก็เป็นสิ่งต้องห้ามเช่นเดียวกัน ดังนั้นสถาบันการเงิน นักธุรกิจ และนักลงทุนจึงไม่สามารถรับเงินฝากที่ได้จากการพนันของบริษัท หรือให้สินเชื่อกับบริษัท หรือให้การค้ำประกันบริษัทและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือเสี่ยงโชครูปแบบต่าง ๆ นอกจากนั้นยังไม่สามารถไปลงทุนที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือการลงทุนที่เข้าข่ายการพนัน หรือการลงทุนแบบความเสี่ยงสูงซึ่งขาดการวิเคราะห์พื้นฐานของกิจการ (Fundamental Analysis) หรือขาดการวิเคราะห์ด้านเทคนิค (Technical Analysis) เช่นเดียวกับการซื้อหุ้นของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการพนัน หรือกองทุนที่ถือหุ้นของบริษัทที่เกี่ยวข้องกับการพนัน เช่น บริษัทลอตเตอรี่ออนไลน์ และบริษัทที่ให้บริการเครื่องเล่นเสี่ยงโชค เป็นต้น

3. การประกอบธุรกิจกับมุสลิม การประกอบธุรกิจกับมุสลิมในอาเซียนกำลังได้รับความนิยม เนื่องจากกำลังซื้อ เงินทุน และความต้องการค่อนข้างสูง ไม่ว่าจะเป็นการเข้าไปดำเนินธุรกิจภายในประเทศมุสลิม เช่น มาเลเซีย อินโดนีเซีย และบรูไนดารุสซาลาม หรือการประกอบธุรกิจร่วมลงทุนกันภายในประเทศไทย หรือธุรกิจส่งออกสินค้าประเทศไทย หรือการนำเข้าสินค้าจากประเทศมุสลิมในอาเซียน การดำเนินธุรกิจดังกล่าวสามารถกระทำได้หลายวิธี ได้แก่

3.1 การซื้อขายด้วยเงินสด (Bai'a Hal - Bi Hal) หมายถึง การซื้อขายที่มีการจ่ายเงินสดและรับสินค้าทันที การซื้อขายมีผลต่อครอบครองสินค้าทันที ธุรกิจประเภทนี้บางครั้งถูกเรียกว่า Yadan Bi Yadin และถือเป็นการทำธุรกิจที่ถูกต้องตามกฎหมายอิสลาม ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Cash trading เช่นเดียวกับการซื้อขายตามท้องตลาด บริษัท ห้าง และร้านทั่วไป

3.2 การซื้อขายแบบสะสม (Salam) หมายถึง การซื้อขายที่สามารถวางเงินล่วงหน้าหรือชำระเงินภายหลังก็ได้ แต่ต้องอยู่ในวงเงินที่แน่นอนพร้อมระบุชนิด ปริมาณ และจำนวนอย่างชัดเจน โดยใช้กฎเกณฑ์เดียวกับการซื้อขายเงินสด นอกจากนั้นควรทำสัญญาซื้อขายเช่นเดียวกับการจ่ายเงินล่วงหน้า (มุณีร มุหะหมัด, 2551) ธุรกิจประเภทนี้คล้าย Forward Sale และบางครั้งถูกเรียก Salaf

3.3 การซื้อขายแบบผ่อนชำระ (Tasqet) หมายถึง การซื้อขายในลักษณะแบ่งผ่อนชำระเงิน เพื่อแบ่งเบาภาระด้านการเงินแก่ผู้ที่ขาดส่น และเป็นการส่งเสริมการขายการตลาดตลอดจนส่งเสริมการสร้างรายได้แก่ประชาชน โดยตามทัศนะสำนักนิติศาสตร์อัสชาฟิอียะฮ์ การซื้อขายแบบผ่อนชำระเป็นสิ่งที่อนุญาตให้กระทำได้ (Al-Zuhaily, 1984) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Installment Sales ขณะที่นักวิชาการหลายท่านเรียกการซื้อขายว่า Bai'a-'Ajal

ท่านเชาว์กานีย์ กล่าวว่า สำนักนิติศาสตร์อัสชาฟิอียะฮ์ อัลหะนะฟียะฮ์ เซตบินอาลี และมูฮัยยิดบินลาฮ์ ตลอดจนนักปราชญ์มุสลิมส่วนใหญ่ถือว่า วิธีดังกล่าวเป็นที่อนุญาต (Al-Shawkany, 1973)

3.4 การเช่าซื้อ (Ajarah al-Mutahiyah Bi al-Tamlík) หมายถึง การเช่าเพื่อหวังครอบครองสิ่งนั้นในวันข้างหน้า ซึ่งจะพบได้ในธุรกิจสินเชื่อและการลงทุนด้านอสังหาริมทรัพย์ โดยจะถือตามกฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่องการทำสัญญาเช่าและซื้อ หรือใช้สัญญาจำนอง (Al-Rahn) รวมกับการลงทุนซื้อมาเพื่อขายเอากำไร (Al-Murabahah) โดยทำ 2 ฉบับพร้อมกันในเวลาและสถานที่เดียวกัน (Al-Hason, 2005) ซึ่งจะมีลักษณะคล้ายกับ Leasing to Purchase โดยฝ่ายหนึ่ง

(เช่น สถาบันการเงิน) จะจัดซื้อสิ่งหาริมทรัพย์และสินค้าอื่น ๆ มาเป็นกรรมสิทธิ์ ก่อนจะบวกกำไรเพิ่มและขายต่อให้ลูกค้าแบบผ่อนชำระรายเดือน โดยมีสิ่งค้ำประกันและสัญญาจะโอนสิทธิให้เมื่อผ่อนชำระครบ หากผู้กู้ไม่ปฏิบัติตามข้อตกลงระหว่าง 2 ฝ่ายหรือไม่สามารถผ่อนชำระตามข้อตกลง สถาบันการเงินสามารถนำสิ่งค้ำประกันไปขายต่อเพื่อนำเงินมาชำระคืน

3.5 การจำนำผลิต (Istisna) หมายถึง การจำนำให้อีกฝ่ายเป็นผู้ผลิตหรือดำเนินการก่อสร้างนิยมใช้วิธีทำสัญญาว่าจ้างเพื่อการผลิตและก่อสร้าง โดยถือตามกฎหมายอิสลามว่าด้วยเรื่อง Al-Istisna (Al-Zuhaily, 1991) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Manufacturing Sale เช่น นายทุนจากประเทศมาเลเซียทำสัญญาว่าจ้างกับบริษัทของคนไทย เพื่อขอให้บริษัทของคนไทยดำเนินการก่อสร้างอาคารหรือผลิตรถยนต์ด้วยราคาตามที่ตกลงกัน โดยนายทุนจะผ่อนชำระเงินตามข้อตกลงระหว่าง 2 ฝ่าย การจำนำผลิตลักษณะนี้นักนิติศาสตร์อิสลามส่วนใหญ่จะใช้ระเบียบเกี่ยวกับการซื้อขายแบบจ่ายเงินล่วงหน้า (Salam หรือ Salaf)

3.6 อีนะห์ ('Ainah) หมายถึง ผู้ขายได้ขายสินค้าด้วยการผ่อนชำระ ต่อมาผู้ขาย “ขอซื้อสินค้าคืน” จากผู้ซื้อด้วยเงินสดในราคาที่ต่ำกว่าก่อนผู้ซื้อนำเงินมาผ่อนชำระหมด โดยสำนักนิติศาสตร์อัสฮาฟียะฮ์ ให้ความเห็นว่า สามารถกระทำได้พร้อมกับเป็นการมิบังควร เพราะเปิดช่องทางและโอกาสให้มีการทุจริตด้วยระบบดอกเบี้ยและเอาเปรียบลูกค้า อย่างไรก็ตาม คัมภีร์อัลกุรอาน สูเราะฮ์ อัลบะเกาะเราะฮ์ อายะฮ์ที่ 285 ระบุว่า และอัลลฮ์ทรงอนุมัติการค้าขาย (Al-Zuhaily, 1984) ขณะที่สำนักนิติศาสตร์อัลหะนะฟียะฮ์ อัลมาลิกียะฮ์ และอัลหะนาบิลียะฮ์ ให้ความเห็นว่าธุรกิจดังกล่าวใช้ไม่ได้ เพราะมีตัวบทหลักฐานห้ามชัดเจนและเปิดโอกาสให้มีการเอาเปรียบลูกค้า

4. การลงทุนกับมุสลิม การลงทุนนั้นมีบทบาทมากต่อการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ โดยเฉพาะประเทศอินโดนีเซียและประเทศมาเลเซีย เพราะสามารถผลักดันให้เกิดโครงการความร่วมมือใหญ่ ๆ มากมาย โดยการร่วมลงทุน (Co-investing) สามารถกระทำได้หลายรูปแบบ ได้แก่

4.1 มุซาระกะฮ์ (Musharakah) หมายถึง ข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมลงทุน ทั้ง 2 ฝ่ายและรับผิดชอบในต้นทุนและผลกำไรร่วมกัน (Al-Zuhaily, 1991) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Joint Venture โดยทั้ง 2 ฝ่ายลงทุนร่วมกัน (Co-investing) แบ่งรับความเสี่ยงร่วมกัน (Risk Sharing) และแบ่งปันผลกำไรร่วมกัน (Profit Sharing) กล่าวคือ เป็นการร่วมลงทุนทั้งในรูปแบบร่วมกันลงแรงและช่วยกันบริหารทำให้ธุรกิจ เกิดผลกำไรก่อนจะนำกำไรแบ่งตามสัดส่วนที่ตกลงกันได้ (Mutual Consent) และในกรณีที่ธุรกิจขาดทุน ทั้ง 2 ฝ่ายต่างรับภาระร่วมกันตามอัตราส่วนที่ได้ลงทุนไป (Capital Contribution) เช่น ลูกค้า (Customer) ลงทุน 40 % ส่วนธนาคารอิสลาม (Islamic Bank) ลงทุนอีก 60 % เมื่อรายได้เกิดขึ้นจากการประกอบธุรกิจ รายได้ดังกล่าวจะถูกนำมาแบ่งกันตามสัดส่วนที่ตกลงกัน (Mutual Consent)

หลักการลงทุนของ Musharakah ข้างต้นจะถูกนำมาใช้ทั่วโลกมุสลิม แต่ในประเทศมาเลเซีย ประเทศบรูไน ประเทศอินโดนีเซีย และประเทศไทยนิยมใช้หลักการ Bai' Bithaman Ajil (Cost Plus) ทดแทน กล่าวคือ ธนาคารซื้อสินค้า (เช่น บ้าน) ราคาต้นทุนก่อนนำมาขายต่อบวกกำไรเพิ่มให้ลูกค้าผ่อนชำระ พร้อมยืดเวลาให้ลูกค้าจ่ายตามจำนวนและเวลาที่ตกลงไว้ ซึ่งทำให้ราคาสินค้า (บ้าน) แพงขึ้นมากกว่าธนาคารอื่น ๆ และทำให้ผู้ใช้บริการต้องกู้มากกว่าธนาคารอื่น ๆ

4.2 มุฎอเราะบะฮ์ (Mudharabah) หมายถึง ฝ่ายหนึ่ง (1 คนหรือมากกว่า 2 คน) นำเงินทุนมามอบให้อีกฝ่ายเพื่อนำไปลงทุนหรือประกอบธุรกิจหรือจัดทำโครงการต่าง ๆ โดย 2 ฝ่ายมีส่วนรับผิดชอบในผลกำไรและขาดทุนร่วมกัน (Al-Kasany, 1985) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Profit Sharing โดยมีอัตรากำไรต่อปีตามสัดส่วนที่ตกลงเพื่อลงทุนในสิ่งที่ไม่ขัดต่อกฎชะรีอะฮ์ ไม่ว่าจะเป็นการลงทุนเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีเงื่อนไขใด ๆ ทั้งสิ้น หรือไม่มีการเข้าร่วมบริหารจัดการทรัพย์สิน เช่น ชนินงาน สถานที่ และระยะการทำงาน หรือจะเป็นการลงทุนแบบมีเงื่อนไขในการบริหารจัดการทรัพย์สิน เช่น กำหนดชนิดของสินค้า แนวทางการขายสินค้าเป็นเงินสดหรือเงินผ่อน ซึ่งหากมีการตกลงใด ๆ เกิดขึ้นจะต้องดำเนินการตามข้อตกลงดังกล่าว

หากสังเกตให้ดีจะพบว่า การร่วมลงทุนแบบมุชาระกะฮ์ (Musharakah) กับการร่วมลงทุนแบบมุฎอเราะบะฮ์ (Mudharabah) มีข้อแตกต่างกันในบางประการคือ การร่วมลงทุนแบบมุชาระกะฮ์ หมายถึง ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องลงทุนร่วมกัน (Partnership) ทั้งด้านเงินทุนหรือทรัพย์สิน หากเกิดการขาดทุน ทั้ง 2 ฝ่ายจะต้องช่วยกันรับผิดชอบความเสียหายตามสัดส่วนของการลงทุน (Capital Contribution) ส่วนการร่วมลงทุนแบบมุฎอเราะบะฮ์หมายถึง ฝ่ายหนึ่งนำเงินมอบให้อีกฝ่ายนำไปลงทุน โดยไม่สามารถร่วมบริหารกิจการนั้น

หากพิจารณาถึงความสัมพันธ์ระหว่าง “ผู้กู้กับผู้ให้กู้ หรือ เจ้าหนี้กับลูกหนี้” ในการร่วมลงทุนจะพบว่า ทั้งสองฝ่ายต่างมีผลประโยชน์ร่วมกัน ไม่ว่าจะเป็นการรับความเสี่ยงร่วมกัน (Risk Sharing) และการลงทุนร่วมกัน (Co-investing)

ข้อดีข้างต้นทำให้ทั้งสองฝ่ายต่างมีมุมมองเกี่ยวกับการบริหารจัดการเงินทุน และทิศทางการลงทุนที่ตรงกันมากกว่าในระบบหนี้สินทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งระบบเงินกู้แบบแบ่งผลกำไรช่วยลดความเสี่ยงที่จะกลายเป็นหนี้สิน และช่วยยืดหยุ่นไปตามกระแสเงินสดของลูกหนี้มากกว่าเงินกู้ทั่วไป

4.3 มุรอบะฮะฮ์ (Murabahah) หมายถึง การแสวงหากำไรจากการค้าขายแบบ 100 เปอร์เซนต์ ซึ่งเป็นสิ่งที่อนุญาต เพราะชนบีอัมมัดแสดงความยินดีกับกำไรดังกล่าวที่เพิ่มพูนมาจากต้นทุนเดิมผ่านการซื้อครั้งที่ 1 ก่อนจะขายทำกำไรในครั้งที่ 2 (Al-Shawkany, 1973) ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Cost-plus Financing โดยจะใช้วิธีซื้อสังหาริมทรัพย์หรือสังหาริมทรัพย์ตามความต้องการลูกค้ามาครอบครองไว้ เช่น บ้าน รถ ที่ดิน เฟอร์นิเจอร์ เครื่องใช้ไฟฟ้า เครื่องจักร และอื่น ๆ ก่อนจะขายต่อให้ลูกค้าพร้อมบวกกำไรเพิ่มโดยแจ้งให้ลูกค้าทราบทั้งต้นทุนและกำไร (Cost-plus หรือ Mark-up) ทั้งนี้ลูกค้าสามารถจ่ายเงินสดหรือผ่อนชำระก็ได้ การลงทุนลักษณะนี้เรียกว่าการเก็งกำไร เนื่องจากไม่ปรากฏหลักฐานอย่างชัดเจนเกี่ยวกับกำไรทางการค้าอย่างตายตัว จึงทำให้การซื้อสินค้ามาเพื่อขายบวกกำไรเพิ่มเป็นที่ยอมรับตราใบที่ไม่ปรากฏหลักฐานห้ามอย่างชัดเจน ทั้งนี้จะต้องกระทำกันอย่างเปิดเผย ไม่ปกปิดราคา หรือเพิ่มราคาเกินความเป็นจริงจนกลายเป็นการเอาเปรียบและทุจริต

การลงทุนดังกล่าวถือเป็นธุรกิจและการลงทุนประเภทไว้นับถือใจกัน (Amanah) เพราะผู้ขาย (ผู้ลงทุน) ทราบต้นทุนที่ซื้อมาอย่างดี โดยสามารถแบ่งออกเป็น 2 วิธี ได้แก่ (1) Al-‘Aqd คือ ลูกค้าตกลงและทำสัญญาซื้อขายกับอีกฝ่าย เช่น ธนาकार โดยระบุว่าลูกค้าจะซื้อสินค้าต่อจาก

ธนาคารหลังจากธนาคารซื้อสินค้ามาและบวกกำไรเพิ่ม (2) Al-W'ad คือ ลูกค้าตกลงซื้อโดยให้ค้ำประกันสัญญาด้วยวาจาหรืออาจจะทำเป็นลายลักษณ์อักษร เพื่อเป็นหลักฐานว่าลูกค้าจะซื้อสินค้าต่อจากอีกฝ่าย เช่น ธนาคาร หลังจากธนาคารซื้อสินค้าและบวกกำไรเพิ่มเข้าไป โดยไม่ทำสัญญาซื้อขาย

นักกฎหมายอิสลาม นักนิติศาสตร์อิสลาม นักเศรษฐศาสตร์อิสลาม และนักวิจัยอิสลามให้ความเห็นต่อวิธีที่ 1 ว่าหากลูกค้ากับธนาคารตกลงทำสัญญาซื้อขายสินค้าด้วยราคาที่ทางธนาคารพร้อมบวกกำไรและลูกค้าผ่อนชำระภายหลัง หรือจ่ายเป็นงวด ๆ รายเดือนหรือรายปี ข้อตกลงดังกล่าวเรียกว่าข้อผูกมัดที่จำต้องปฏิบัติ แต่การซื้อขายจะถือเป็นโมฆะและเป็นสิ่งต้องห้าม ส่วนวิธีที่ 2 สำนักนิติศาสตร์อัชชาฟิอียะฮ์ อัลหะนะฟียะฮ์ และนักวิชาการส่วนมากให้ทัศนะว่าสามารถกระทำได้เพราะการที่ลูกค้ารับปากหรือการให้ค้ำประกันสัญญากับผู้ขายว่าจะซื้อต่อนั้นมีผลจำเป็น (วาญิบ) ต้องปฏิบัติตามคำพูดและทำสัญญาเป็นจริง โดยทัศนะนี้ได้รับการยอมรับจากองค์การบริหารงานวิจัยทางวิชาการ การวินิจฉัย การเผยแพร่และชี้แนะ (ชาอูดิอาระเบีย) และมติสมมนาของคณะกรรมการนักวิชาการธนาคารอิสลาม (คูเวต) ขณะสำนักนิติศาสตร์อัลมาลิกียะฮ์ และนิติศาสตร์อัลหะนาบิลียะฮ์ ให้ความเห็นว่าไม่อนุญาตให้กระทำได้ เพราะการรับปากเป็นเพียงสิ่งศาสนาส่งเสริมให้กระทำเท่านั้นไม่ถึงขั้นจำต้องปฏิบัติตามคำพูด (Al-Ashqar, 1998)

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเรื่อง ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการทำธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน ผู้วิจัยมีประเด็นที่น่าสนใจสมควรแก่การอภิปรายดังนี้

1. ธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนวางอยู่บนแนวทางของกฎชะรีอะฮ์ ซึ่งเป็นทั้งระบบกฎหมายและจริยธรรมทางธุรกิจหรือการลงทุนสอดคล้องกับอัลกุรอานในซูเราะฮ์ อัลหัจ์ร อายะฮ์ที่ 7 ระบุว่า (และสิ่งใดที่ศาลพูดได้นำมาให้พวกเจ้า ดังนั้นพวกเจ้าจงยึดปฏิบัติสิ่งนั้นไว้ และสิ่งใดที่เราห้ามพวกเจ้าจากสิ่งนั้น พวกเจ้าจงละเว้นเสีย) เอกลักษณะดังกล่าวทำให้การประกอบธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนนั้นมีความแตกต่างจากการประกอบธุรกิจและการลงทุนกับบุคคลและสถาบันการเงินทั่วไป

2. การทำธุรกิจและร่วมลงทุนกับมุสลิมไม่สามารถเกี่ยวข้องกับระบบดอกเบี้ย ความเสี่ยง ความผันผวน และการทำธุรกิจหรือการลงทุนเกี่ยวข้องกับสิ่งที่ขัดกับกฎชะรีอะฮ์ เช่น สุรา ยาเสพติด และบ่อนการพนัน ซึ่งสอดคล้องกับอัลหะดีษที่ระบุว่า นบีมุฮัมมัดกล่าวว่า ทะเลาะคือสิ่งที่อัลลอฮ์ทรงอนุมัติให้เป็นสิ่งที่ถูกต้องในคัมภีร์ของพระองค์ และหะรอมคือสิ่งที่พระองค์ได้ทรงห้ามไว้ และสิ่งที่พระองค์ทรงไม่กล่าวถึงนั้น พระองค์ได้ทรงอภัยให้จากสิ่งนั้น (บันทึกโดยอะบูดาวูด)

3. การประกอบธุรกิจกับมุสลิมในอาเซียนสามารถทำได้หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น การซื้อขายด้วยเงินสด การผ่อนชำระ และการเช่าซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับมุนีร มุหะหมัด (2551) การซื้อขายที่สามารถวางเงินล่วงหน้าหรือชำระเงินภายหลังก็ได้ แต่ต้องอยู่ในวงเงินที่แน่นอนพร้อมระบุชนิด ปริมาณ และจำนวนอย่างชัดเจน ธุรกิจประเภทนี้นิยมเรียกว่า Salam หรือ Salaf โดยใช้กฎเกณฑ์เดียวกับการซื้อขายเงินสดและทำสัญญาซื้อขายหรือเช่าซื้อ

4. การลงทุนกับมุสลิมในอาเซียนสามารถกระทำได้หลายช่องทาง เช่น มุขาระกะฮ์ มุฏอเราะบะฮ์ และมูรอบะหะฮ์ ซึ่งเป็นการลงทุนร่วมกัน (Co-investing) สอดคล้องกับ Al-Zuhaily (1991) ข้อตกลงที่เกิดขึ้นระหว่างผู้ร่วมลงทุนทั้ง 2 ฝ่ายและรับผิดชอบในต้นทุนและผลกำไรร่วมกัน ซึ่งมีลักษณะคล้ายกับ Joint Venture

ข้อเสนอแนะ

1. ควรออกมาตรการบางประการเพื่อระดมเงินทุนจากตะวันออกกลางและอาเซียน เช่น กำหนดมาตรการเพื่อคุ้มครองนักลงทุนในตลาดการเงินอิสลาม และปรับเปลี่ยนระบบภาษีเพื่อดึงดูดนักลงทุน ตลอดจนการจับมือกับสถาบันหรือองค์กรของประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซีย เพื่อผลักดันนโยบายต่าง ๆ ให้ประสบความสำเร็จ

2. ควรเปิดโอกาสให้นักธุรกิจและนักลงทุนจากตะวันออกกลางและอาเซียนเข้ามาลงทุนและถือหุ้นในช่องทางต่าง ๆ ที่กำลังได้รับความนิยมในประเทศไทย เช่น กองทุนพร็อพเพอร์ตี้ฟันด์ พันธบัตร หุ้นบริษัทอสังหาริมทรัพย์ที่อยู่ในตลาดหลักทรัพย์ ตะกาฟูล (ธุรกิจประกันภัยอิสลาม) บริการซุญค (เช็ก) ธุรกิจท่องเที่ยวทะเลสาบ โรงแรม รีสอร์ท และโรงพยาบาล

3. ผู้ประกอบธุรกิจและนักลงทุนที่มีศักยภาพสูงสุดใน 5 สาขาได้แก่ การท่องเที่ยว ร้านอาหาร โรงพยาบาล สปาเพื่อสุขภาพ และการเป็นฐานการผลิต ดังนั้นควรเตรียมปรับกลยุทธ์ทั้งในรูปแบบ วิธีการ และความเข้าใจในวัฒนธรรมมุสลิม เนื่องจากพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวตามหลักศาสนาเพิ่มจำนวนมากขึ้น โดยเฉพาะประเทศไทยยังคงเป็นทางเลือกของนักท่องเที่ยวและอัตราการเติบโต ตลอดจนอัตราการใช้จ่ายแต่ละครั้งสูงกว่าประเทศอื่น

4. ควรเร่งพัฒนาและยกระดับธนาคารพาณิชย์ให้สามารถแข่งขันกับกลุ่มธนาคารพาณิชย์จากตะวันออกกลาง ประเทศมาเลเซีย และประเทศอินโดนีเซีย เพื่อเปิดช่องทางให้นักธุรกิจและนักลงทุนจากตะวันออกกลางและอาเซียนเข้ามาลงทุนกับธนาคารมากขึ้น

5. ควรจะสนับสนุนสินเชื่อเอสเอ็มอีด้านอุตสาหกรรมทะเลสาบให้มากขึ้น เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตแก่ประชาชนท้องถิ่นให้มีรายได้มากขึ้น และยังช่วยคลี่คลายปัญหาความยากจนของชาวบ้านที่ได้รับผลกระทบจากความไม่สงบ ตลอดจนควรประสานงานกับกลุ่มนักธุรกิจและนักลงทุนจากประเทศมาเลเซียและประเทศอินโดนีเซียที่สนใจจะขยายธุรกิจและการลงทุนเข้ามาในประเทศไทย โดยเฉพาะการร่วมลงทุนอุตสาหกรรมทะเลสาบแบบครบวงจร

6. ควรจัดสัมมนาทั้งเชิงวิชาการและปฏิบัติการหรือฝึกอบรมเกี่ยวกับธุรกิจและการลงทุนแบบอิสลามอยู่เสมอ ตลอดจนควรจัดตั้งสถาบันที่ปรึกษาเกี่ยวกับธุรกิจ การเงิน และการลงทุน ในประเทศไทย เพื่อเสริมสร้างฐานความแข็งแกร่งในทางธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิม

7. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

- ตลาดทางธุรกิจและการลงทุนกับมุสลิมในอาเซียน

บรรณานุกรม

มุนีร มุหะหมัด. (2551). กฎหมายอิสลามเบื้องต้น. กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสืออิสลาม.

- Al-Ashqar, Muhammad, et al. (1998). **Qadhaya Iqtisadiyah Mu'a sarah**. Jordan: al-Nafais.
- Al-Hason. Fahad Ali. (2005). **Al-Ajarah al-Montahiyah Bi al-Tamlik**. Saudiarabia: Maktabah al-Mishkat.
- Al-Kasany. (1985). **Bada'a al-Sada'a**. al-Qahirah : Dar al-Kutub al- 'Almiyah.
- Al-Qaradawy, Yusuf. (1977). **al-Halal Wa al-Haram Fi al-Islam**. al-Qahirah : Maktabah.
- Al-Sarkhasy, Muhammad 'Abi Sahl. (1985). **al-Mabsut**. Lebanon : Dar al-Ma'arif.
- Al-Shawkany, Muhammad Ali Muhammad. (1973). **Nail al-Awtar**. Lebanon: Dar al-Jil.
- Al-Siba'ay, Mustafa. (2003). **Al-Sunnah Wa Makanatuha**. Riyad: Dar al-Waraq.
- Al-Zuhaily, Wahbah. (1984). **Al-Fiqh al- Islami Wa Adillatuh**. Dimishq: Dar al-Fikr.
- Al-Zuhaily, Wahbah. (1991). **Al-Mu 'a malat al-Maliyah**. Libya: Kuliyah Da'a wah al-Islamiyah.
- Ibn Qayyim, Muhammad 'Abi Bakr. (1968). **'Alam al-Muqi'ain 'Aind Rab al-'AAlamin**. al-Qahirah: al-Kulliyat.
- Kuwait Finance House Group. (2015). **Islamic finance assets to reach \$2.1**. [Online]. Available: <http://www.albawaba.com/business/islamic-finance-assets-553268>
- Rahhal. 'Ala al-Din Husain. (2002). **Ma 'a lim Wa Dhawabit al-Ijtihad 'Ainda Shaiku al-Islam Ibn Taymiyyah**. Jordan: Dar al-Nafa-is.
- Shalaby, Muhammad M. (1986). **Usul al-Fiqh al-Islami**. Lebanon: Dar al-Nahdadh al-Arabiya.